

Vývoj evropské spolupráce v oblasti koordinace politik sociálního začleňování

Zuzana Zajarošová

Problematika boje s chudobou a sociálním vyloučením se stává předmětem zájmu Společenství v 70. letech, kdy dochází k zintenzivnění spolupráce členských států v oblasti sociální politiky. Za významný mezník v této spolupráci je považována deklarace ze setkání hlav států Společenství v Paříži v roce 1972, která vedla k přijetí prvního sociálního akčního programu. V letech 1975 až 1994 byly Radou přijaty tři programy boje proti chudobě, které umožnily velký pokrok v porozumění problémům chudoby a sociálního vyloučení ve Společenství. Čtvrtý program, připravovaný na období 1994 a 1999, nebyl přijat pro nesouhlas Německa a Velké Británie, které vznesly námitku, že boj s chudobou a sociálním vyloučením je v kompetenci národních států a jeho řešení na evropské úrovni porušuje princip subsidiarity.

Krátce po vyhlášení třetího programu proti chudobě zaměřeného na ekonomickou a sociální integraci sociálně vyloučených skupin obyvatelstva přijala v roce 1989 Rada Rozhodnutí [89/C 277/01] K boji se sociálním vyloučením, které vnímá chudobu a sociální vyloučení jako překážku jednotného trhu a navrhuje propojení ekonomické a sociální dimenze. Sociální vyloučení je dle Rozhodnutí způsobeno různými faktory, nejen příjmovou nedostatečností. Pro zmírnění sociálního vyloučení jsou důležité důstojné životní podmínky a nástroje sociální integrace, zejména integrace na trh práce. Rozhodnutí vyzývá členské státy k podpoře nástrojů, které umožní dostupnost vzdělání, zaměstnanosti, celoživotního vzdělávání, bydlení, služeb a zdravotní péče. Zdůrazňuje potřebu řešit problematiku chudoby a sociálního vyloučení jak na úrovni Společenství, tak na úrovni členských států.

Dalším důležitým dokumentem v historii sociálního začleňování je Doporučení [92/441/EEC] O společných kritériích dostatečných zdrojů a sociální pomoci v systémech sociální ochrany. Doporučení podtrhlo význam boje se sociálním vyloučením a doporučilo uznat základní právo jakékoliv osoby na dostatečné prostředky a sociální pomoc, tak aby mohla žít způsobem slučitelným s lidskou důstojností. Toto právo má být na národní úrovni realizováno politikami a programy zaměřenými na sociální a ekonomickou integraci dotčených osob. V témže roce vydala Evropská komise Sdělení Směrem k solidární Evropě [COM (92) 542], jehož cílem bylo jednak přispět k debatě o povaze chudoby a naléhavosti řešení sociálního vyloučení v Evropě, jednak ukázat relevantní aktivity, které Evropská komise v této oblasti dosud podnikla (Daly).

Rostoucí povědomí o podobných problémech a výzvách systémů sociální ochrany v členských státech a potřeba jejich modernizace, tak aby pružně reagovaly na měnící se problémy společnosti, jsou hlavním důvodem spolupráce členských států v oblasti sociální ochrany a sociálního začleňování na evropské úrovni (Marlier et al, 2007). Na nutnosti modernizace systémů sociální ochrany se členské státy shodly

v průběhu diskuse, kterou Evropská komise iniciovala v roce 1995. Sdělení Evropské komise [COM (99) 347] Společná strategie k modernizaci sociální ochrany z července 1999, které vychází z této diskuse, navrhuje prohloubit spolupráci na úrovni Společenství ve čtyřech klíčových oblastech:

- práce se musí vyplatit a poskytovat jistý a zaručený příjem,
- udržitelnost penzijních systémů a stabilita penzí,
- podpora sociálního začleňování,
- zajištění vysoké kvality a udržitelnosti systémů zdravotní a dlouhodobé péče.

Rada se posléze na svém prosincovém zasedání k těmto čtyřem cílům přihlásila.

Po uznání boje se sociálním vyloučením jako oblasti, ve které Společenství doplňuje a podporuje aktivity členských států², se Evropská rada na svém setkání v Lisabonu a Nice v roce 2000 zavázala přijmout opatření, která povedou k radikálnímu snížení míry chudoby a k podpoře sociální soudržnosti ve Společenství. V době vyhlášení Lisabonské strategie žilo v zemích EU pod hranicí chudoby 18 % obyvatelstva (zhruba 60 milionů lidí), z nichž polovina po dobu tří po sobě jdoucích let. Nezaměstnanost činila 8 %, 44 % lidí bylo nezaměstnaných dlouhodobě. Evropská unie používá koncept relativní chudoby. Relativní chudoba je založena na rozložení příjmu v domácnosti a je pohyblivá v závislosti na výši celkové příjmové úrovně v dané zemi. Obvykle je určena vzdáleností od jistého, zpravidla průměrného životního standardu ve společnosti. V Evropské unii je tato hranice stanovena jako 60 % národního vyrovnaného mediánového příjmu.

Příčiny chudoby

a sociálního vyloučení

Chudoba a sociální vyloučení jsou ve vnímání Evropské unie důsledkem strukturálních změn provázejících sociálně ekonomický vývoj společnosti. Jedná se zejména o změny na trzích práce, změny ve struktuře domácností, demografické změny a také např. technologické změny, které znevýhodňují ty obyvatele, kteří nemají přístup k informačním a komunikačním technologiím.

V důsledku těchto změn se zvyšuje riziko ohrožení chudobou a sociálním vyloučením. Negativní vliv v tomto směru mají takové faktory, jako jsou nezaměstnanost (zejména dlouhodobá nezaměstnanost), nízký nebo nepřiměřený příjem, nízká úroveň vzdělání a kvalifikace, rozpad rodiny, špatný zdravotní stav, zdravotní postižení, špatné podmínky bydlení, bezdomovectví, diskriminace, rasismus a další. Velmi nebezpečná je kumulace těchto rizik (Společná zpráva o sociálním začleňování, 2004).

K dosažení závazku výrazně snížit chudobu a sociální vyloučení do roku 2010 se členské státy dohodly využít otevřenou metodu koordinace, která již byla aplikována v Evropské strategii zaměstnanosti. Otevřená metoda koordinace respektuje princip subsidiarity, podle kterého je boj s chudobou a sociálním vyloučením odpovědností členských států. Společenství doplňuje jednání členských států politikami a programy zaměřenými na sociální začleňování přímo i nepřímo (mechanismus podávání zpráv o strategiích sociálního začleňování, komunitární program PROGRESS, Evropský sociální fond). Otevřená metoda koordinace je založena na dohodě členských států na společných cílech a způsobech jejich realizace, na výměně informací a příkladů existujících osvědčených politických přístupů.

Společné cíle v boji s chudobou a sociálním vyloučením členské státy přijaly v roce 2001. Vychází se z logiky, že pro boj s chudobou a sociálním vyloučením je klíčové zaměstnání, a to nejen proto, že vytváří příjem, ale také pro jeho psychosociální vliv na člověka (sociální participace, osobnostní rozvoj). Nezaměstnanost dále výrazně zvyšuje riziko chudoby. Respektuje se široká povaha sociálního vyloučení a pozornost má být mj. zaměřena na dostupnost bydlení, vzdělávání, zdravotních a sociálních služeb, informací, mobility, spravedlnosti, trávení volného času a kultury. Na jedné straně se doporučuje přijímat komplexní opatření k řešení chudoby a sociálního vyloučení a na straně druhé soustředit se na konkrétní opatření směřovaná na nejvíce ohrožené skupiny obyvatelstva. K dosažení cílů je třeba přijmout sociálně politická opatření

k řešení následků chudoby (např. modernizovat systémy sociální ochrany) a současně k jejím předcházení (např. vzdělávání, podpora zaměstnanosti, předcházení sociálně negativních jevů). Důraz je kladen na mechanismy, které jsou využívány při tvorbě politik sociálního začleňování. Proces tvorby politiky musí být transparentní a partnerství a spolupráce mají být podporovány na všech úrovních (Cíle boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení, 2001).

Společné cíle jsou realizovány prostřednictvím národních akčních plánů sociálního začleňování, které jsou dvouletými strategiemi v boji s chudobou a sociálním vyloučením. Členské státy si v nich na základě analýzy své sociálně ekonomické situace vytyčí vlastní konkrétní a měřitelné cíle ke snížení úrovně a rizika chudoby a sociálního vyloučení. Ke kvantifikaci cílů mohou členské státy využít národní indikátory nebo osmáct společných indikátorů, tzv. laekenských, nazvaných podle místa zasedání Evropské rady, kde byly přijaty. S použitím indikátorů lze monitorovat následující dimenze sociálního začleňování: příjmovou chudobu a nerovnost, zaměstnanost, zdravotní stav a úroveň vzdělanosti.

Členské státy přistupují k využití společných indikátorů rozdílně. Některé státy je používají téměř výlučně k popisu stavu chudoby a sociálního vyloučení a nevyužívají plně jejich potenciál. Jiné s jejich pomocí své cíle kvantifikují, čímž z nich dělají centrální část svých národních akčních plánů. Členské státy mohou vyvíjet vlastní národní indikátory, které jim pomohou plastičtěji porozumět vlastním problémům chudoby a sociálního vyloučení (Marlier et al, 2007).

První národní akční plány zaměřené na boj s chudobou a sociálním vyloučením připravily členské státy EU 15 v roce 2001, druhé následovaly v roce 2003. Deset nových členských států připravilo své první plány v roce 2004. Od roku 2006 jsou národní akční plány součástí širšího strategického rámce. Evropská komise národní akční plány následně analyzuje a vyhodnocuje ve Společné zprávě o sociálním začleňování (od roku 2005 ve Společné zprávě o sociálním ochrání a sociálním začleňování).

Přípravu svých prvních národních akčních plánů v roce 2001 pojaly členské státy různým způsobem. Jejich přístup se liší v závislosti na výchozí sociálně ekonomické situaci, úrovni sociálního státu a úrovni zkušeností s rozvojem strategií. Většina členských států popsala své systémy sociální ochrany a způsoby, jak tyto systémy chrání občany před hmotnou nouzí a sociálním vyloučením, a odkázala na již existující nástroje v politických oblastech, které jsou spjaty s bojem s chudobou a sociálním vyloučením. Menšina členských států představila nová legislativní opatření. Země jako Irsko, Velká Británie a Francie již měly své národní strategie nebo legislativu zaměřenou na boj se sociálním vyloučením. Jiné státy, jako jsou např. Portugalsko a Švédsko, si vytkly kvantifikované cíle ke snížení chudoby (Atkinson, 2002).

V další vlně plánů již většina členských států rozvinula komplexní přístup k boji s chudobou a sociálním vyloučením, který pokrývá širokou oblast politik. Pozornost je věnována institucionálnímu zabezpečení procesu tvorby, implementace a vyhodnocování strategie sociálního začleňování. Některé státy vytvořily mechanismy mainstreamingu sociálního začleňování a uvedly je ve svoji politickou praxi. Většina států využívá ve svých plánech strategický přístup a stanovuje si konkrétní a měřitelné cíle s použitím vlastních nebo společných indikátorů. Na jejich základě pak hodnotí dopad politiky na úroveň chudoby a sociálního vyloučení (např. hodnocení dopadu přijímaných politik na chudobu v Irsku). V menšině členských států, mezi nimi i v České republice, nejsou kvantifikované cíle téměř vůbec využity. Národní akční plány jsou v těchto státech spíše souhrnem sociálně politických opatření zaměřených na boj s chudobou a sociálním vyloučením. Jejich dopad na chudobu není monitorován ani zpětně vyhodnocován.

S cílem zlepšit znalosti, rozvíjet výměnu informací a osvědčených postupů neboli příkladů dobré praxe a zvýšit tak účinnost a účelnost politik bojujících s chudobou a sociálním vyloučením byl v roce 2001 vyhlášen na období pěti let Akční program Společenství na podporu spolupráce mezi členskými státy v boji se sociálním vyloučením (SEP). Od roku 2007 se komunitární program stal součástí společného programu PROGRESS, jehož cílem je finančně podpořit implementaci cílů Evropské unie v oblasti zaměstnanosti, sociálních věcí a rovných příležitostí. Program je součástí otevřeně metody koordinace a je především zaměřen na důkladnější poznání problému sociálního vyloučení a chudoby prostřednictvím analýz jeho charakteristických rysů, příčin a trendů v tematických průzkumech, studiích nebo sběrem dat a podporou tvorby statistických nástrojů. V rámci programu si členské státy vyměňují informace o politikách a opatřeních, které jsou uvedeny v kapitole Příklady dobré praxe národních akčních plánů, a to prostřednictvím konferencí, peer review seminářů a odborných studií (např. každoročně pořádaná konference kulatý stůl o chudobě). Program podporuje inovativní přístupy k potírání chudoby a sociálního vyloučení a dialog mezi všemi relevantními aktéry na evropské, národní, regionální a místní úrovni. V rámci programu je podporováno zapojení lidí se zkušeností s chudobou a sociálním vyloučením do procesu a jejich spojování do sítí organizací na evropské úrovni.

Česká republika se účastnila několika aktivit a projektů v rámci komunitárního programu. V květnu 2005 se v Praze uskutečnil seminář Peer Review neboli vzájemné hodnocení příkladu dobré praxe uvedené v Národním akčním plánu sociálního začleňování na léta 2004–2006. Hodnoceným příkladem byl program Terénní sociální práce ve vyloučených romských komunitách nestátní neziskové organizace Člověk

v tísní. Semináře Peer Review jsou zaměřeny na vzájemné učení se z osvědčených politických přístupů a jejich přenositelnost v rámci členských států EU. Semináře se zúčastnili zástupci veřejného sektoru a nezávislí experti z Rakouska, Slovenska, Velké Británie, Bulharska a Rumunska, zahraničních i domácích nestátních neziskových organizací a zástupce Evropské komise.

Česká republika se prostřednictvím Ministerstva práce a sociálních věcí ČR účastnila několikaletého mezinárodního projektu Mainstreaming sociálního začleňování, v jehož rámci došlo k zmapování chápání mainstreamingu sociálního začleňování v partnerských zemích projektu, následně k upřesnění jeho definice a stanovení charakteristik efektivního mainstreamingu sociálního začleňování při tvorbě politických nástrojů. Byla rovněž vytvořena metodika jeho hodnocení.

Dalším zajímavým projektem je informační projekt STOP sociálnímu vyloučení, který realizuje skupina nestátních neziskových organizací s podporou Ministerstva práce a sociálních věcí ČR. Cílem projektu je seznámit veřejnost, neziskové organizace a zástupce obcí a regionů s tématem sociálního začleňování. V rámci projektu vychází pravidelné aktuality, jsou pořádány konference a semináře a je také plánována celostátní mediální informační kampaň.

V roce 2004 byla skupina expertů na vysoké úrovni, vedená bývalým ministerským předsedou Nizozemska Wimem Kokem požádána, aby zhodnotila dosavadní pokrok v naplňování Lisabonské strategie. Ve své zprávě „Vstřícný výzvě – Lisabonská strategie pro růst a pracovní míst“ experti zhodnotili naplňování strategie jako nepřilís uspokojivé: „Lisabon je vším a zároveň ničím, všichni o něm mluví, ale nikdo za něj není odpovědný“. Podle expertů je Lisabonská strategie příliš široká, a proto špatně proveditelná. Experti dále poukázali na špatnou hospodářskou situaci Evropské unie, vyznačující se nízkým ekonomickým růstem, nízkou produktivitou práce, nedostačným využitím potenciálu informačních a komunikačních technologií, nepříznivým demografickým vývojem a neochotou členských států reformovat své důchodové systémy. Z hlediska obsahové náplně Lisabonské strategie experti navrhli soustředit se na ty cíle a opatření, které směřují k podpoře hospodářského růstu a zaměstnanosti. Hospodářský růst a vyšší zaměstnanost jsou vnímány jako předpoklad zajištění sociální soudržnosti a udržitelného rozvoje.

Na jarním zasedání Evropské rady v roce 2005 byla vyhlášena revize Lisabonské strategie a jejích cílů, které jsou primárně orientovány na dosažení vyššího dlouhodobého hospodářského růstu a zaměstnanosti. Nástrojem jejich dosažení jsou tříleté reformní programy, národní programy reform, které v sobě slučují reformy v oblasti hospodářské politiky a politiky zaměstnanosti. V národních programech reform členské státy formulují reformní

opatření v makroekonomické a mikroekonomické oblasti a politice zaměstnanosti. První reformní programy členské státy připravily v roce 2005 na období tří let.

Změny ve strategii sociálního začleňování

Spolu se změnou v Lisabonské strategii došlo také ke změnám ve strategii sociálního začleňování. Došlo ke sladění koordinace politik v oblasti sociální ochrany, sociálního začleňování a zdravotní a dlouhodobé péče do jednoho rámce. Evropská unie i nadále považuje za důležité modernizovat systémy sociální ochrany a potírat chudobu a sociální vyloučení, což Evropě pomůže reagovat na budoucí výzvy, které s sebou přináší globalizace a demografické změny (zejména stárnutí obyvatelstva). Došlo k racionalizaci celého procesu spočívající ve sloučení společných cílů dílčích politických oblastí do jednoho celku a ve sloučení samotných strategických dokumentů - Národního akčního plánu sociálního začleňování, Národní zprávy o důchodech a Národní zprávy o zdravotní a dlouhodobé péči - do Společné zprávy o strategiích sociální ochrany a sociálního začleňování. Při přípravě této strategické zprávy by měly členské státy úzce spolupracovat se svými partnery odpovědnými za koordinaci národních programů reforem, tak aby strategie v oblasti sociální ochrany, sociálního začleňování, zdravotní a dlouhodobé péče podporovaly hospodářský růst a zaměstnanost a aby na druhou stranu ekonomické reformy obsažené v národních programech reforem napomáhaly sociálnímu začleňování a sociální soudržnosti ve společnosti.

Zlepšení strategického zaměření národních akčních plánů sociálního začleňování by dále mělo být dosaženo snížením cílů, které si členské státy ve svých plánech vytýčí. Evropská komise v metodickém pokynu k přípravě národních zpráv o strategiích sociální ochrany a sociálního začleňování vyzvala členské státy k identifikaci tří nebo maximálně čtyř klíčových priorit. Cíle, které členské státy stanoví, by měly být kvantifikované, aby mohl být měřen pokrok v jejich dosažení. Stanovená opatření by měla být zaměřena jak na prevenci chudoby a sociálního vyloučení, tak na řešení již vzniklých problémů.

Evropská komise hodnotí negativně ústup od mnohorožnosti českého Národního akčního plánu sociálního začleňování na léta 2006–2008 ve srovnání s plánem z let 2004–2006. Kritika se týká zejména oblasti zaměstnanosti, která byla jednou z klíčových oblastí strategie v letech 2004–2006. V letech 2006–2008 je v otázkách zaměstnanosti odkazováno na Národní program reforem, část zaměstnanost. Národní akční plán se soustřeďuje zejména na rozvoj sociálních služeb. Synergie mezi sociálními politikami a zaměstnaností jsou tak méně patrné (Společná zpráva o sociální ochraně a sociálním začleňování, 2007).

Již po vypracování prvních národních programů reforem v roce 2005 a o rok později také při vypracování prvních národních zpráv o strategiích sociální ochrany a sociálního začleňování se ukázalo, že princip vzájemné propojenosti obou strategických dokumentů není v realitě členskými státy uplatňován. V menšině byly státy, které buď výrazněji zohlednily sociální dimenzi při přípravě svých programů reforem, nebo ji nezohlednily vůbec. Ve většině případů lze poukázat na nedostatek společného základu mezi oběma strategickými dokumenty. Jsou-li sociální cíle v národních programech zastoupeny, jedná se zejména o cíle v oblastech začleňování do trhu práce a celoživotního vzdělávání. Jiné aspekty sociálního začleňování nejsou brány v potaz. Členské státy se téměř vůbec nevěnují tomu, zda hospodářské politiky, zejména ty orientované na zvýšení konkurenceschopnosti, povedou ke zvýšení nebo ke snížení příjmové nerovnosti ve společnosti.

Dle kritiky Evropské komise nebyla v České republice sociální dimenze při přípravě Národního programu reforem zohledněna dostatečně. V části zaměstnanost se program věnuje problémům začleňování na trh práce u mládeže, lidí staršího věku a žen. Program se vůbec nevěnuje problémům začleňování osob se zdravotním postižením, etnických menšin a Romů. Národní program se explicitně nevěnuje dopadu navrhovaných hospodářských reforem a opatření v oblasti zaměstnanosti na sociální soudržnost ve společnosti. Nezávislý expert Evropské komise na problematiku sociálního začleňování pro Českou republiku ve své zprávě konstatuje nedostatečné zapojení všech aktérů do tvorby strategie. Nestátní neziskové organizace působící v sociální oblasti neměly možnost se na tvorbě dokumentu podílet. Část Národního akčního plánu sociálního začleňování Národní zprávy o strategiích sociální ochrany a sociálního začleňování je minimálně provázána s Národním programem reforem, odkazuje se na něj u opatření v oblasti zaměstnanosti (Večerník, 2006).

V létě 2007 byli experti členských států odpovědní za koordinaci politik sociálního začleňování požádáni, aby zhodnotili vzájemnou propojenost mezi národními programy reforem a politikami koordinovanými v rámci otevřené metody koordinace v oblasti sociální ochrany a sociálního začleňování. Experti znovu potvrdili vzájemnou propojenost těchto politických oblastí. Pozitivní výsledky jsou dle zprávy expertní skupiny viditelné např. v oblasti boje s dětskou chudobou a sladění rodinného a pracovního života. Některé členské státy upozornily na nedostatečnou propojenost obou procesů. Problém vidí v nedostatečné horizontální koordinaci, zejména v přetrvávání resortismu při přípravě i implementaci jednotlivých opatření. Experti přiznávají, že sladění dvou komplexně oddělených strategií je na národní úrovni problematické. Většina členských států poukázala na mezery ve svých koordina-

ních mechanismech. Co se týče návrhů budoucích kroků, zejména ze strany Evropské komise, odpověď členských států nebyla jednoznačná. Některé členské státy by uvítaly užší vedení ze strany Evropské komise zaměřené na efektivní propojení Národního programu reforem a otevřené metody koordinace. Jiné státy považovaly sociální dimenzi v Lisabonu za dostatečnou a doporučily soustředit se na zlepšení již existujících nástrojů při implementaci obou procesů. Poslední skupina států by plně podpořila začleňování sociálních cílů do Lisabonských cílů a navrhla vytvořit speciální kapitolu sociální politika v Národním programu reforem.

¹ Na základě principu subsidiarity vyvíjí Společenství činnost v oblastech, které nespadají do jeho výlučné působnosti, jen tehdy, pokud cíle navrhované činnosti nemohou být uspokojivě dosaženy členskými státy a mohou být z důvodů rozsahu či účinku navrhované činnosti lépe dosaženy Společenstvím. Princip subsidiarity se stal součástí primárního práva v roce 1992 Smlouvou o EU (čl. 5 SES).

² Legální základ pro spolupráci Společenství v oblasti boje s chudobou a sociálním vyloučením byl položen Amsterodamskou smlouvou. Na jejím základě Společenství podporuje a doplňuje činnost členských států v boji se sociálním vyloučením k naplnění sociálních práv uvedených v Evropské sociální chartě z roku 1961 a Chartě Společenství základních sociálních práv pracovníků z roku 1989.

Literatura:

- Atkinson, T. *Evaluation of National Action Plans on Social Inclusion: the Role of EUROMOD*. EUROMOD. Working Paper No. EM1/02, 2002.
- Begg, I. - Berghman, J. - Marier, E. *First Semester Report 2006, Synthesis Report*, [citováno 2007-10-20]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/employment_social/social_inclusion/naps_rep_en.htm.
- Commission Staff Working Document [SEC(2006) 345] *Evaluation of the Open Method of Coordination for Social Protection and Social Inclusion*, [citováno 2007-10-20]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/employment_social/social_inclusion/objectives_en.htm.
- Communication of the European Commission [COM (99) 347] *A Concerted Strategy for Modernising Social Protection*. European Communities, 2007 [citováno 2007-10-15]. Dostupné z URL < <http://eurlex.europa.eu/cs/index.htm> >. Úřední věstník Evropské unie.
- Communication to the Council, the European Parliament, the Economic and Social Committee and the Committee of Regions [COM (2003) 773 final] *Joint Inclusion Report 2003, European Communities*, 2007 [citováno 2007-10-15]. Dostupné z URL < <http://eurlex.europa.eu/cs/index.htm> >. Úřední věstník Evropské unie.
- Daly, M. *Social Exclusion as Concept and Policy Template in the European Union*, [citováno 2007-10-20]. Working Paper Series No 135, Centre for European Studies. Dostupné z: www.ces.fas.harvard.edu/publications/docs/pdfs/Daly135.pdf.
- Frazer, H. - Marlier, E. *Tackling child poverty and promoting the social inclusion of children in the EU*, [citováno 2007-10-20]. *Social Inclusion Policy and Practice*, CEPS/INSTEAD. Dostupné z: http://ec.europa.eu/employment_social/social_inclusion/naps_rep_en.htm.
- Joint Inclusion Report 2004*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2004. 253 s. ISBN 92-894-7989-2.
- Kok, W. *Facing the Challenge - Growth and Employment. Report from the High Level Group chaired by Wim Kok*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2004. s 54. ISBN 92-894-7054-2.
- Krebs, V. et al. *Sociální politika*. Praha: ASPI, 2007. 504 s. ISBN 978-80-7357-276-1.

Marlier, E. et al. *The EU and Social Inclusion, Facing the Challenges*. Bristol: The Policy Press University of Bristol, 2007. 303 s. ISBN 101861348843.

New Common Objectives in the Fight Against Poverty and Social Exclusion, [citováno 2007-10-20]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/employment_social/social_inclusion/objectives_en.htm.

Nielsen, R. - Szyszczak, E. *The Social dimension of the European Union*. 3rd ed. Copenhagen: Handelshjuskolens forlag, 1997. 394 p. ISBN 87-16-13357-9

Objectives in the Fight Against Poverty and Social Exclusion, [citováno 2007-10-15]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/employment_social/social_inclusion/objectives_en.htm.

Report from the SPC working group on the mutual interaction between the common social objectives of greater economic growth and more and better jobs. Resolution of the Council and of the Ministers for Social Affairs Meeting within the Council [89/C 277] on Combating Social Exclusion. European Communities, 2007 [citováno 2007-10-15]. Dostupné z URL < <http://eur-lex.europa.eu/cs/index.htm> >. Úřední věstník Evropské unie.

Sdělení Evropské komise [KOM (2005) 33] O sociální agendě. Evropská Společenství, 2007 [citováno

2007-10-15]. Dostupné z URL < <http://eur-lex.europa.eu/cs/index.htm> >. Úřední věstník Evropské unie.

Sdělení Evropské komise [KOM (2005) 0706] Pracujme společně, pracujme lépe: nový rámec pro otevřenou koordinaci politiky sociální ochrany a začlenění v Evropské unii. Evropská Společenství, 2007 [citováno 2007-10-15]. Dostupné z URL < <http://eur-lex.europa.eu/cs/index.htm> >. Úřední věstník Evropské unie.

Sdělení Evropské komise [KOM (92) 542] Směrem k solidární Evropě. Evropská Společenství, 2007 [citováno 2007-10-15]. Dostupné z URL < <http://eur-lex.europa.eu/cs/index.htm> >. Úřední věstník Evropské unie.

Sdělení Evropské komise [KOM (2005) 24] Společně k růstu a zaměstnanosti nový začátek Lisabonské strategie. Evropská Společenství, 2007 [citováno 2007-10-15]. Dostupné z URL < <http://eur-lex.europa.eu/cs/index.htm> >. Úřední věstník Evropské unie.

Sirovátka, T. *Směrování české sociální politiky s důrazem na agendu Lisabonské strategie*. Brno: VÚPSV Praha, Výzkumné centrum Brno, 2005.

Společná zpráva o sociální ochraně a sociálním začleňování 2007, [citováno 2007-10-15]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/employment_social/social_inclusion/jrep_en.htm.

Večerník, J. „Feeding in“ and „Feeding out“, and Integrating Immigrants and Ethnic Minorities. A Study of National Policies, [citováno 2007-10-20]. Prague: Institute of Sociology, Academy of Sciences, 2006. Dostupné z: http://ec.europa.eu/employment_social/social_inclusion/naps_rep_en.htm.

Zajarošová, Z. Národní akční plán sociálního začleňování na léta 2006–2008 v kontextu sladěného procesu koordinace politik sociální ochrany a sociálního začleňování. Příspěvek na konferenci Sociální vyloučení a sociální politika, FSS MU Brno 26. 5. 2006.

Zuzana Zajarošová pracuje na Ministerstvu práce a sociálních věcí, kde se od roku 2004 věnuje problematice sociálního začleňování. V letech 2004–2006 koordinovala přípravu prvních dvou národních akčních plánů sociálního začleňování. Od roku 2006 do konce roku 2007 působí jako národní expertka Ministerstva práce a sociálních věcí při Radě Evropy ve Štrasburku.

Projekty podporované EU

Podpora kvality sociálních služeb v pražských domovech pro seniory

Irena Tomešová

Magistrát hl. m. Prahy má zájem, aby jím zřízované domovy pro seniory poskytovaly svým uživatelům kvalitní služby. Přestože cílem sociální politiky Hlavního města Prahy (dále HMP) je podpora sociálních služeb poskytovaných v přirozeném sociálním prostředí, pobytové služby mají a stále budou mít v systému sociálních služeb své místo, protože stále budou lidé, jejichž potřeby bude obtížné uspokojit v domácím prostředí.

Základní charakteristikou budoucího vývoje věkového složení obyvatelstva bude stárnutí. Podíl dětí i věkové skupiny 15–64 let se bude snižovat i v dalších desetiletích. Podle Českého statistického úřadu by se měl počet osob starších 65 let do roku 2050 více než zdvojnásobit (ze současné jedné sedminy až téměř na třetinu). Nejrychleji poroste počet obyvatel v nejvyšší věkové skupině, počet obyvatel nad 85 let věku by se měl zvýšit až na pětinašobek současného stavu (Národní akční plán sociálního začleňování na léta 2004–2006).

HMP se proto rozhodlo v rámci systémového projektu „Zavádění standardů kvality sociálních služeb v domovech pro seniory zřízených Hlavním městem Prahou“ podpořit domovy pro seniory v zavádění standardů kvality, a to prostřednictvím dlouhodobého vzdělávání, které by mělo zajistit, že proces standardizace budou poskytovatelé vnímat pozitivně a nedojde k nežádoucí formalizaci procesu.

Financování

Finanční prostředky na realizaci systémového projektu získalo HMP z Jednotného

programového dokumentu pro Cíl 3 regionu hlavního města Prahy. Projekt se vztahuje k opatření 2.1 - Integrace specifických skupin obyvatelstva ohrožených sociální exkluzí a naplňuje následující specifické cíle:

Cíl 2: Rozvoj subjektů a organizací zabývajících se programy pro společenskou integraci osob sociálně vyloučených nebo ohrožených sociální exkluzí;

Cíl 3: Vytvoření rámce pomoci pro osoby čelící sociální exkluzi. (Bude zahrnovat přípravu profesního vzdělávání a jeho poskytnutí pracovníkům v této oblasti. Rozvoj a rozšíření stávajícího poskytování sociálních služeb k profesionální pomoci, více cílené a přizpůsobené potřebám.);

Cíl 4: Zavádění opatření k naplnění standardů kvality požadovaných v sociálních službách školením školitelů a následně zadavatelů služeb, manažerů a poskytovatelů; zavedení systému vzdělávání pracovníků v sociálních službách.

Hl. m. Praha zvolilo jako partnera Centrum pro kvalitu a standardy v sociálních službách při Národním vzdělávacím fondu, o. p. s. Důvodem tohoto rozhodnutí byly zejména přístup a vzdělávací metody

CEKAS, kladné reference a doporučení pracovníků Středočeského kraje, kraje Vysočina a pracovníků MPSV a skutečnost, že se jedná o organizaci sídlící v Praze.

Národní vzdělávací fond, o. p. s., (NVF) byl založen v roce 1994 Ministerstvem práce a sociálních věcí České republiky s podporou Evropské komise. NVF podporuje rozvoj lidských zdrojů, zaměstnatelství, další vzdělávání a sociální integraci.

Své poslání NVF realizuje analytickými, koncepčními, metodickými, vzdělávacími, poradenskými, informačními činnostmi a administrací projektů ESF. K jeho hlavním aktivitám v současném období patří:

- podpora strategie rozvoje lidských zdrojů na národní a krajské úrovni,
- správa a rozvoj portálu TopRegion.cz - Inspirační databanky pro strategické řízení rozvoje lidských zdrojů,
- zapojení do realizace projektu Institut trhu práce - podpůrný systém služeb zaměstnanosti ve spolupráci se ŠSZ MPSV ČR a Hospodářskou komorou ČR,
- analýzy trendů a politik v oblasti zaměstnanosti a vzdělávání, výzkum kvality lidských zdrojů,